

Jóannes Eidesgaard, landsstýrismaður:

-Latið okkum reka skilagóðan eldrapolitikk

-Vit eiga at stinga fingurin í jørðina og spyrja, hvar vit eru, og hvagar vit fara

Leygardagin varð nýggi parturin av Eysturoyar Røktar- og ellisheimi vígdur. Í tí sambandi helt Jóannes Eidesgaard, landsstýrismaður røðu, har hann ynskti tillukku við útbyggingini.

Serstakliga fagnaðist hann um, at tað nú fyrstu ferð gevast møguleikar fyrri okkara rørsrubrekaðu. Hetta er eitt tilboð, sum vit frá politikari síðu, frøast um segði landsstýrismaðurin. Hann segði annars.

Góða samkoma.

Gerandisdagurin hjá okkum føroyingum hevur tey nógvu seinastu árin verið merktur av ynskjum og krøvum. Hesi eru sum oftast rættvisgjørð av líkandi krøvum, sum onnur hava fingið eftirlíkað. Um tað er eitt serføroyskt fyrbrigdi, skal eg ikki siga, men gjarna verður skeitt eftir hvat grannin, grannabygdi og onnur hava fingið.

Hetta hevur sum oftast ført við sær, at tann loysn, tann fyrsti hevur fingið, er vorðin eftirgjørð um alt landið. Tað er sanniliga ikki nokur heppin gongd. Harvið læsir tú teg fastan í ta fyrstu loysnina, tað fyrsta uppskotið, og øll onnur, eisini skilagóð alternativ, koma als ikki upp á tal.

Soleiðis hava vit t.d. sæð menningina av flakavirskivinnuni og fyrri ein stóran part eisini menningina av alivinnuni.

Innan okkara føroyska eldrapolitikk hava vit eisini drigist við sama syndromið. Tað var tann tíð, at einasta svar uppá skilagóðan eldrapolitikk var bygging av stórum og dýrum heimum. Ein hevði eitt ávíst lyndi til at halda, at vit við at byggja dýrar institutiónir betaltu okkum frá trupulleikunum, istaðin fyrri aktivt at farið inn og leitað eftir øðrum møguleikum. Og anniliga hevur tað eisini verið so, at um eitt óki í landinum ikki var so kostnaðarkrevjandi, so høvdu teir lokalu myndugleikarnir, sambært seg sjálvar, ikki dugað nóg væl og høvdu sviðið álitið.

fólkið hevði givið teimum.

Tað fellur uttan iva onkrum fyrri bróstið, at hetta vóru lógin orð at koma við til ein slíkan háttardag sum henda, nú tit taka útbyggingina av Eysturoyar røktar- og ellisheimi í brúk. Men hetta eru meira almennar viðmerkingar til tað, sum farið er. Men tað verður eisini gjørt fyrri at geva okkum møguleikan at steðga á, kanska stinga fingurin í jørðina og spyrja, hvar vit eru, og hvagar vit fara. Ikki kann tað heldur skaða okkum at kaga inn í heimin rundan um okkum. Hvussu húsalet teir? Hetta er sumaleiðis eitt høvi, eg sum landsstýrismaður í m.a. almannamálum havi, at greiða eysturoyingum frá mini uppfatan av skilagóðum eldrapolitikki.

Tað vandamiklasta í eini og hvørjari menning er, tá vit av gáløysni og bráðsinni leypa týðningarmikil menningarlið um. Hetta er júst tað, sum mangan er hent í Føroyum. Vit eru stórt sæð farin frá kjarnhúskinum og inn í institutíonsloysnina og hava ongantið á leiðini leitað onnur alternativ upp. Spell.

Fyrri ikki so mongum árum síðani báðu vanliga minst 3 ættarlið í føroyska heiminum. Her fingur børnini livið og landið at kenna fyrri fyrstu ferð frá teim gomlu, t.d. frá abbanum og frá ommuni.

„Har lærði meg móðir at fjálga og æra tann blett, har eg ljósid av fyrstaníð sá, har rættssin og mildi var barn dómsins læra har lærði eg alt, sum mútt lúv byggir á.“

Afturfyrri, uttan at geva sær far um tað, fingur tey gomlu ta neyðugu stimuleringina til at halda seg livs- og andsfrískan. Sjálvandi er hetta í forum partvis ein romantisering av farnari tíð, sum ikki óvanligt er. Tað eiga vit sjálvsagt at varða okkum fyrri, men lat okkum tó ikki gloyma.

So kemur tann tíð í Føroyum, har øll, maður og kona, fara at renna frá morgni til myrkurs. Vinnulivsbrotyngin sendi boð eftir monnum og kvinnum. Síðan varð livifóttur settur samsvarandi. Alt gott at siga um hesa menning, men fyrsta og seinasta ættarliðið í húskinum eru knappliga ude pá Herrens mark.

So komu svarini frá samfelagnum. Stórir og nýggir barnagarðar og vøggustovur og í hinum endanum ellisheim og røktarheim.

Fyrri góðari viku síðani samtykti landsstýrið í prinsippinum, at røktarheim skuldi byggjast í Kollafirði til 24 búfólk. Fyrri minni enn 4 árum síðani samtykti tásitandi landsstýrið, at byggjast skuldi ellis- og røktarheim í Norðstreymi í 3 eindum fyrri meira enn 80 mió. kr. Kostnaðurin av núverandi ætlan liggur um 25 mió. kr.

Her er vert at leggja til merkis, at heitið á hesum ætlaða stovni í Kollafirði er røktarheim, t.v.s. at kombinatiónin ellis- og røktarheim er burtur. Her skulu bert búfólk visiterast, sum eru so røktarkrevjandi, at júst røktin yvirsiggur alt annað.

Á mangan hátt hava búskaparkreppan og tær mongu sparingarnar fingið okkum føroyingar at hugsa meira rationelt og skilagott. Einkí er so ringt, at tað ikki er gott fyrri okkurt.

Fyrstu nógvu árin og partvis enn, var kravið

Jóannes Eidesgaard, landsstýrismaður: Á mangan hátt hava búskaparkreppan og tær mongu sparingarnar fingið okkum føroyingar at hugsa meira rationelt og skilagott

fyrri at hava møguleikan at koma inn á eitt traditiónelt ellis- og røktarheim, at tú hevði nátt ein ávisan aldur og kundi kallast pensionistur.

Nú veit eg fullvæl, at tykkara offisiella heitið er røktar- og ellisheim, og tað ber boð um, at onkur her hevur prioriterað røktina fram um ellið. Vónandi verður tað eisini gjørt í verki.

Tað, sum eyðkennir eitt framkomið land í hesum sambandi er, at tey gomlu og veiku hava eitt ávíst valfrælsi. Øll kenna vit kendu orðini: „Jeg vil dø í min rede“. Men í hesum orðum liggur nakað fundamentalt, sum eigur at visa okkum, sum í dag fáast við politik, á røttu kós. Tí er neyðugt, at vit kunnu geva tilboð — lata tey gomlu í mest møgulegan mun hava eitt valfrælsi.

Tað er í sjálvum sær ikki nokur sosial hending at gerast gamal. Tí skal tað vera okkara aðalmál, at strembast má ímóti, at fólk búgva so leingi sum gjørligt í egnum heimi. Á sama hátt, sum tað fyrr var vanligt fyrstu ferð at siggja dagsins ljós í heiminum, skal tað eisini vera eins náttúrligt seinastu ferð at leggja eyguni saman í egna heimi.

Til tess at náa hesum máli er sjálvsagt neyðugt við tilboðum um stuðul og hjálp av ymsum slag. Her hava vit fyrst og fremst tann stuðul, familjan kann geva. Síðan hava vit tær frálíku skipanirnar við heimahjálpini og heimasjúkrasystrunum, sum primert arbeíða fyrri, at gjørligt skal vera at búgva í egnum heimi so leingi sum gjørligt.

Eisini eru her møguleikar at avvarðandi, sum á taka sær eina røktaruppávú, kunnu fáa ansingarløn.

Fyrradagin vóru vit suðuri í Húsavík og tóku í brúk eitt eldrasambýli. Her eru eini vanlig sethús í bygdi nú undir fyrisæti av heimahjálpini vorðin sambýli fyrri 6 gomul fólk úr oynni. Umframt tað stimbrandi í at vera saman og ikki at sita einsamallur og kúra, so er heimahjálpin um tey 24 tímar um døgnið. Her er sjálvsagt dentur lagdur á tað heimliga, tað einfalda, tað hugnaliga og viðkomandi. Ein góð og hartil bilig loysn.

Hetta er júst eitt av teimum alternativum, sum eg í byrjanini nevndi, vórðu gloymd, tá institutíonspolitikurin var í hæddini.

Styrkin í tiltakinum

Eysturoyar røktar- og ellisheim liggur fyrst og fremst í tí samtaðshuga, allar bygdir í oynni her hava vist. Her hava tit skapt tykkara medborgarum, sum nú ikki longur kunnu verða verandi í egna heimi, karmar, sum tit við reistum høvdi kunnu visa fram.

Men tað, sum ikki minni hugtekur er, at tað nú fyrstu ferð gevast møguleikar til okkara ungu rørsrubrekaðu. Hetta er eitt tilboð, sum vit frá politikari síðu frøast um.

Landsstýrisins vegna er tað mær ein stórir heiður at kunna ynskja øllum hjartaliga tillukku við hesi útbygging. Kommuninum í oynni, stýri, bygginevnd, arbeíðstakara, arbeíðarum, handverkarum, leiðslu og starvsfólku og seinast, men ikki minst, búfólkunum, verandi og komandi, og teimum ungu rørsrubrekaðu, sum her fáa ein møguleika at mennast, ynskja vit tillukku og góða eydnu.

Takk fyrri.